

na tem mestu ušla in se skrila, — in se vé de — kuge ni bilo več! — Dva mostá vežeta otok s tem in unim krajem mesta; tega na desni strani otoka so nekdanj „Pons Cestius“, uniga pa, na levi strani „Pons Fabricius“ imenovali; zdaj pa mende obéma vkup „Ponte quattro capi“ pravijo.

Med mostam „Sant' Angelo“ in med otokam je še drugi lep most, ki se mu Sikstov most „Ponte Sisto“ pravi, in nižje pod otokam so podertine družiga mosta, ki ga „Ponte rotto“ kličejo; še nekoliko nižje proti jugu pa kažejo kraj, kjer je nekdanji most „Pons sublicius“ stal, na katerim se je junaški Kokles tako hrabro obnašal in tako čversto krog sebe mahal, de je sam celo vojsko ali saj trumo vstavil.

Po vsem tem sim jel notranji ali srednji del mesta med krasno ulico, ki se ji „Corso“ pravi, in med Tiberu ogledovati. Tù se toliko lepiga in toliko veličanskiga vidi, de ni dopovedati. Cerkev sim veliko ogledal, pa Ti bom le nektare imenoval. Nar imenitniši v tem kraji mesta je „Sancta Maria ad Martyres“, ali kakor ji sploh pravijo „Rotonda“. To je Agripov „Pantheon“ — starodavno prekrasno poslopje, zares čudež zidarske umetnosti. To poslopje, ki ga je Agripa 727 let po sozidanji Rima, ali 27 let pred Kristusovim rojstvom sozidal, je popolnoma okroglo (od tod imé „Rotonda“), le spred, kjer so vrata, ima silno lepo klonico (Porticus, Atrium) na šestnajstih, po 38 čevljev visocih stebrih iz lepiga granita. Agripa je bil klonico in tempelj s pozlačenimi bronnenimi plošami pokril; pa — teh ni več, ker jih je večidel cesar Konstantin II. oropal in v letu 663 v Carigrad odpeljal; kar je brona še ostalo, ga je nek drug visok gospod iz rodú knezov Barberinov v druge namene preliti dal. Od tod mende pride, kar Rimljani pravijo: „Quod non fecerunt barbari, fecerunt Barbarini“. — Pri vsim tem je pa vender cerkev še zmiram krasno, veličansko poslopje, v nar boljim stanu memo vsih družih, kar jih je še iz starih časov v Rimu. — Po tem sim še ogledal Jezusovo cerkev „Chiesa di Gesu“, ki je polna izverstnih lepotij in drziga marmorja, in sim šel tudi v jezuitarsko, pozneje tudi v cerkev sv. Andreja v dolini „Sant' Andrea della Valle“ zato, ker so v uni ravno praznik sv. Alojzja obhajali in ker sim menil, de bojo tudi sv. oče papež k večernicam prišli, — v poslednji pa so ravno molitve po rajnkim Okonelu (O' Connell) s slovesnim govoram imeli.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Varazdinskih toplic. Za mestom Varazdinom poldrugo uro proti jugu za Varazdinskim bregom so imenitne toplice, ki se za tega del Varazdinske imenujejo. Na južnem nožji tega brega zvirá namreč 47 stopinj vroč krop, tak obilno, da ga vedno poldrug kočnički (kubik) čevelj debela struga odteka in po stranskih cevih (vse pod zemljo) v petere različne kopele razliva, ktere imajo 41 sob. V najbližjo Jozipovo kopelo, ki ima 11 sobic, v mlajnico ali kalovito, ki ima 3 sobe, in v 2 veliki občni kopeli teče krop neohlajen, — za druge se hladi čez noč v hladnjaku, ki derži 3800 veder. Poleg Konstantinove kopele še je drugi dosta manjši hladnjak, iz ktere ga si lahko v kadi na pipe hladnega kropa napusti, ne pa v druge kopele.

V kropu je obilno žvepla in nekaj soli; debele grude žvepla se po žlebi vledenijo in spodi zmirom nekaj soli. — Dobrotljiva moč tega kropa dalje sloví in po pravici, kajti večidel prežene popolnoma lóm v kostéh in marsikako drugo bolezen ali jo saj močno olajša, da vsi hvalnega srca odidejo. Tudi lega Varazdinskih toplic je jako prijetna ino mična. Razprostira se niže

jih lepa, precej široka dolina, ovenčana s prijaznimi hribi in humci. Vsa okolica je jako rodovitna zemlja, podnebje premilo, zrak suh, in ko bi posestniki le stoti del tega včiniti hteli, kar je dobrotljiva narava preobilno podelila, bi ti krasni kraj hitro bil blagi raj, v ktere ga bi se od vsakod 3–5krat višje gostov radovoljno pripe-ljalo in s svojimi stroški posestnike in obitelstvo bogatilo.

Odpotovaje mi je rekel bogat Tržacan g. H.: Varazdinske toplice imajo preblago čudovitno moč v sebi; ni lahko tak zdravega kropa najti; ako bi se primerno za prijetno ugodnost i veselje skrbelo, bi samo iz Trsta vsako leto 100 ljudi več sém prišlo.

Ali žalibog! za to se dosta premalo skrbi; in še clò potrebne reči se pogrešajo:

1. Zdenec (studenec) spada med naj potrebnejše reči vsake hiše; tù pri kaptolski gostivnici še ga ni, če ravno skušnja kaže, da čisto blizo ni globoko do vode. Gosti morajo medlo vodo piti, ktero počasen osel iz neke plitve štirne ob svojih urah prinaša!

2. Ni še tam rezanega tlaka ali trotoara od staníš do vira, temoč prav rtasto kamenje je nasuto, da človeka s protinastimi nogami pri vsaki stopinji po cellem telu zbodne. V deževnem vremenu vojzne človek skoro v blatu. Letos po onem deževji sred julia niso vboge gospé 2 dni za blata voljo ne izpod strehe mogle, če bi ravno morale hoditi k viru kropa pit.

3. Ni še redne listo zberce (pošte); le pri-lično odpravlja ino spravlja gostiaš mu podane liste do ino od Varazdinske pošte, da lahko pismo več dni zaleži.

Takši teški pogreški odvrčajo poštene ljudi; kdor le more, se ogne ino gré rajši dosta dalej.

4. Ravno tak teško dene le nekaj ukusnemu gostu, da ni nikodar v celi okolici kake primerne gostiv-nice ali kerčme, kamor bi človek proti večeru iz domače dolgočasnosti ino ostudne vsakdanosti odbežati mogel! Če pa zvé, da je k jedini v Piščanovec skopa nevošljivost brv odpravila, da je zdaj na vajnk predalječ, se mu studa koža ježi. Bogme! ne samo dostojna sprava ino postrežba privabi, postavim, k Rogački slatini na Štajarskem (da izgled blizo poišem) od leta do leta več gostov, temoč tudi ravno to je tak zanimivo ino mično, da se lahko celi teden skoro vsaki dan kam drugod sprehajati ino tam poštena južina ali večerja dobiti zamore. Bi morali zmirom domá tičati, bi se vkljub naj boljši ino lepši spravi brž jednoličnosti naveličali. To je dušeslovno. Spremena razveseljuje — ino vabi.

Potrjena istina je tedaj, da so pri dobri kopeli stroški: 1. za potrebne reči, 2. za prijetne ugodnosti ne menda zguba, temoč stalen obilen dobiček. Več kak čelarno ino čudno bi tedaj bilo, ako bi vodstvo ali posestniki Varazdinskih toplic tega ne spoznali ino ne vedli ali ne hteli nekih sto rajniš višje potrositi, kateri v kratkim deseteri, dvajseteri dobiček prinašajo! Da morejo, vemo, ker je obče znano, da ima Zagrebački kaptol preobilne dohodke.

Dalej še se sme ino mora v imenu spodobnosti ino čudorednosti terjati, naj bi se več ne dopustilo, naj bi se več ne trpelo, da se v novi občni kopeli možki ino ženske skupno skoro na pol nagi kopajo. Kdor nima svoje obleke, ktera ga do vrata pošteno zakriva, naj jo dobiva pri kopeli za malo plačilo, ktero tudi bolj siromaški zmore. Je jedno včinjeno, da je ta kopa iz poprejšnega mesta odstranjena, še se naj ta lahka reč popravi.

Z drugimi reči namreč s hranoj, strežboj, posteljoj, sobami še se človek ložeje zadovolji, če si ravno vsak dan reče: vse to bi lahko boljše bilo, pohištvo namesto vse iz mehkega lesa bi naj iz trdega bilo, ali bar bolj snažno ino pogostoma z lišilom pomazano itd. itd. Ker je čuti, da se bode nova velika hiša zidala i sobe

malale, se je nadjati, da bode tudi sprava izobraženega ukusa ino vse ostalo primerno popravljeno, da bode v složnosti z virišem ino virom, ki je vse hvale vredno, s krasnimi, dragocenimi ostanki rimskega kamenodolbstva ograjen. **Ž.**

Xp. Iz Ormoža. (Konec). Nar krasniši ogled pa se odpre proti zahodu; spredej se razprostirajo pohlevni bregi Lesnjaka, zad njega Žeravinščak, ktereja je naš prerano umerli pesnik Stanko Vraz nadušeno prepeval, ker tu je njegova zibelka tekla. Dalje naprej se vidijo visoke cerkve sv. Tomaža in Male sv. Nedele, kjer je v letu 1844 fajmošter Anton Krempel, blagi dobrotnik svoji fari, nevtrudljivi duhovni pastir, goreči zastopnik in branitelj zatirovanih pravic slovenskega naroda in za slovensko slovstvo in zgodopisje zasluženi rodoljub prerano umerl. Za me je bil nepopisljivo ginja tudi pogled na cerkvico sv. Duha s poslopjem, kjer sim prvič v šolo hodil, in v rodovitno Šavnisko Dolino s premožnimi vesmi mojega rojstnega kraja. V sredi se ti prikažejo visoki grad Virbeg, Slovenske Gorice, in cerkev na višini, ktero obdajajo krog in krog pod imenom „Radgonskih goric“ sloveči nogradi. Dalje zadej povzdigujejo svoje glave Stradniški in Gleichenberški hribci, dokler krasnega daljnogleda ne zapró Donatska in Pohorska gora in Šramberške in zgornje Štajarske planine.

Oglej, dragi prijatelj! še krog in krog razvaline starih gradov, ki so spominki minljivosti svetne mogočnosti, — oglej Radgonski grad, Belištajnski grad Negovo, Lukavec, Ormoški grad in Branek, kjer je nekaj dr. Gottweis blaziga spomina živel, — oglej prijazne hišice po nogradih in rodovitnost, ki jih obdaja — in radosti poln boš zaúkal nad rajskem ogle-dom prelepe domovine in željo naglasil: Bog daj! da bi domačini v vsem zadovoljni srečno vživali zlati sad svojega pridelka!

Iz Vipavskiga dola 15. aug. †. V dopisu od 17. p. m. sim Vam pisal, da se vreme letos pri nas čudno véde. To je pri nas še zdaj resnica. Mesca junia in julia je bila tukaj taka vročina in suša, da je hotla vse požgati. 18. julia je jelo deževati, in od tistiga časa dežuje dan na dan neprenehoma tako, da dež in voda hočeta nam vse vzeti. Tudi toča (tukaj tudi „zerna“ imenovana) nas je v ti kratki dobi večkrat obiskala, in veliko veliko škodo naredila. 30. julia popoldne ob 4. uri se pripodí meglica iz Nanosa, se vstavi nad Slapam in raztrese tam in pod sv. Pavlam ob Porečji veliko škodljive toče. 7. dan tega mesca zarano ob 6 uri se privleče sivi oblak od Šmarje in Kobdila čez Verhsel (Ersel), se raztegne čez Planino, Slap in Goče in razsuje debele in voglate toče toliko, da je v kratkim po teh srenjah vse belo bilo. Nad Slapam se je oblak raztergal; en del se je vlekel čez Lože, Goče, Manče, Podrago, Podberje na sv. Vid. Drugi del se potegne o Porečji poleg sv. Pavla čez Planino, na Dolejne Zapushe, Dolge poljane in Budajne in nazaj na Vipavski terg. Ta toča je znamenito in necenljivo škodo naredila, posebno na koruzi in še večji na vinski terti, tako da se zamore rêči, da, kodar je šla, je polovico grozdja vzela. Nadjali smo se, da bomo obilno in dobro kaplico vina pridelali, pa žalibog! vinska in tudi druga letina bo pri nas letos le pičla. Sliši se, da je pretekli teden tudi pri Gorici toča pobila, in veliko škode naredila, in de je tako debela bila, da je ena sama $\frac{3}{4}$ libre tehtala. 7. in 14. augusta je v Žabljah, okoli sv. Križa pobila in je 14. t. m. v Kamnjeh, v Lokavci in okoli Ajdovšine veliko škode naredila. Ti dan je tudi na Slapim v tretjič bila. Koliko škode se ima letos v Vipavski dolini in po-

leg Vipavske doline toči pripisati, se ne vé; samo toliko je znano, da je škoda velika in da se ljudje tukaj slabe letine bojijo.

Iz Ljubljane. V sredo je bil god presvitliga cesarja Franc-Jozefa tudi v Ljubljani slovesno praznovan. — V Novim mestu je bila 9. t. m. volitev noviga predsednika in odbornikov za podružnico kmetijsko Novomeško, pri kateri so bili enoglasno prečastiti gosp. prošt Arko za predsednika izvoljeni, ker vsi udje so žive želje razodeli, da gosp. prošt so vés mož za to, oterpnjeni podružnici novo življenje vdahniti, ker navdani serčniga domoljuba in prevideni z obilnimi vednostmi v vsih kmetijskih razdelkih so veliko let že poprej predsednik Vodiške podružnice bili. Častiti gosp. prošt so se, hvala Jim! vdali občnim željam in nastopili predsedništvo podružnice Novomeške. Za odbornike so bili tudi enoglasno v kmetijstvu dobro izvedeni možje izvoljeni: gosp. Franc Langer, c. k. svetovavec in posestnik Poganiškiga grada, gosp. Jožef Duler, posestnik v Škerjancih, g. Karl Fabiani, posestnik in apotekar v Novim mestu, in gosp. Jožef Surc, posestnik in kovaški mojster v Novim mestu. — Visoko c. k. deželno poglavarstvo v Ljubljani je poprašalo kmetijsko družbo: naj bi razodela svoje misli, kako bi se po izgledu Primorskiga društva za pogoizdovanje Krasa tudi za Krajski Kras osnovalo enako društvo samostojno ali pridruženo unimu? Glavni odbor kmetijske družbe je poprašal narpoprej dotične tri podružnice za njih svét, po katerim se bo odgovorilo na vprašanje c. k. deželnemu poglavarstvu.

Novičar iz mnogih krajev.

Po cesarskim ukazu od 3. t. m. so duhovni na vojaški granici v kazenskih zadevah vojaškim sodnijam podverženi; preiskavna sodnija ima pa začetek kazenskiga preiskovanja vselej dotičnemu škofu berž na znanje dati. — Časniki iz vsih krajev naznanujejo, da je bil rojstni dan svitliga cesarja, ki je sedaj 22. leto dopolnil, praznično obhajan. — Konec julia je bilo med ljudstvom in v cesarskih kasah za 165 mil. in 812.291 forintov državnega popirnatiga denarja; v primeri z mescam juniam za 2 mil. in 71.690 for. manj. — 21. augusta bo cesarska komisija na Dunaji spet za 800.000 for. popirnatih desetih in šestih očitno sožgala. — Konjederstvo je dosedaj večidel po vsih deželah cesarstva sin po očetu nasledoval; prihodnjič bo to drugač, ker je nek ministerstvo kupčijstva sklenilo, da, kakor za vsako drugo rokodelstvo, se mora tudi za konjederstvo dovoljenje dobiti. — Sviti nadvojvoda Janez je k svojimu posestvu v Meranu na Tiroljskim nov del prikupil. — Iz večiga dela cesarstva se sliši, da je letina dobra. — Na Goriškim je skoraj polovica bolniga grozdja. — Taborišče pri Vrabčah je le zavolj obile merzlice vojakov v Samobor in Jasko prestavljeno. — V Parizu ni ne konca ne kraja slovesnost; Napoleon je delil orle narodni straži in častne rede mnogim; 1200 tacih, ki so bili v poslednjih Francoskih prekucijah zaperti ali iz dežele pregnani, in tudi mnogo hudodelnikov je bilo po povelji Napoleona ta dan osvobodenih. — Z napravo železnice po Turškim, ktere se bojo Angleži lotili, bo resnica; zidali jo bojo pa iz Carigrada v Vidin (imenitno kupčijsko mesto); Serbska vlada si bo tedaj mogla svojo železnico od Vidina v Beligrad zidati. — V „Terzaški časnik“ se piše iz Černogore, da je knez Černogorski celo nebo s svitlimi rednimi zvezdami iz Ruskiga v Černogoro prinesel, s kterimi je ovenčal vse imenitne možé.